

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

***Всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю
06 червня 2026 року***

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/CriticalThinking2026>

УДК: 378:159.955

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Музиченко Ганна В'ячеславівна - доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Папач Ольга Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики і методики її викладання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Дерік Ілона Морисівна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Листопад Олексій Анатолійович - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 року.)*

Рецензенти:

Княжева Ірина Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

діяльності. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2019. № 62, т. 1. С. 133–137. URL: https://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/62/part_1/29.pdf (дата звернення: 23.04.2026).

4. Ткаченко М. В. Формування готовності майбутніх хореографів до застосування проєктних технологій у професійній діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 011. Полтава, 2023. 273 с. URL: <https://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/10/dysertacziya-tkachenko-m.v..pdf> (дата звернення: 23.04.2026).

СИЗЬОН Олександр Олександрович

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИКИ

Сучасна освітня парадигма орієнтується на формування ключових компетентностей, серед яких особливе місце посідає критичне мислення як здатність до аналізу, оцінювання інформації, аргументованого прийняття рішень та розв'язування проблем. У контексті професійної підготовки майбутніх учителів фізики розвиток критичного мислення набуває особливої значущості, оскільки фізика як наука передбачає глибоке розуміння закономірностей природи, уміння аналізувати явища та робити обґрунтовані висновки.

Критичне мислення майбутнього вчителя фізики розглядається як інтегративна якість, що поєднує логічне, аналітичне та рефлексивне мислення, а також здатність до наукового пізнання. Воно забезпечує не лише ефективне засвоєння фахових знань, але й готовність до їх практичного застосування у педагогічній діяльності, зокрема в організації навчального процесу, постановці проблемних завдань та розвитку пізнавальної активності учнів.

Здатність ефективно працювати з інформаційними ресурсами, самостійно здобувати знання та застосовувати їх на практиці є важливою перевагою фахівця для професійного зростання у відповідній галузі [1]. Саме тому освітній процес у закладах вищої освіти доцільно будувати на проблемно-орієнтованій основі, спрямовуючи його на розвиток інтелектуальних умінь і критичного мислення майбутніх учителів.

Критичне мислення полягає у здатності аналізувати інформацію, що є необхідною умовою навчання протягом життя та адаптації до змін у сучасному світі. Воно передбачає відкритість до нових ідей у поєднанні з їх критичним осмисленням. Важливою складовою є також уміння оцінювати інформацію не лише на основі власних знань, а й з позицій наукового світогляду [2].

Критичне мислення є надзвичайно важливим у вивченні фізики, оскільки ця наука ґрунтується не на запам'ятовуванні фактів, а на розумінні закономірностей, аналізі явищ і перевірці гіпотез. Воно дає змогу учням

осмислювати фізичні процеси, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, оцінювати достовірність отриманих результатів і робити обґрунтовані висновки. Під час розв'язування задач, проведення експериментів і моделювання явищ критичне мислення допомагає виявляти помилки, порівнювати різні підходи та знаходити оптимальні рішення. Крім того, воно сприяє формуванню наукового світогляду, розвитку самостійності та здатності застосовувати знання у нових ситуаціях, що є важливою складовою сучасної фізичної освіти.

Формування критичного мислення у майбутніх учителів фізики є цілеспрямованим процесом, що поєднує теоретичну підготовку з активною практичною діяльністю. Воно здійснюється через використання проблемного навчання, коли студенти аналізують фізичні ситуації, висувають гіпотези та обґрунтовують рішення, а також через дослідницьку й експериментальну діяльність, що передбачає перевірку припущень і оцінювання результатів. Важливу роль відіграє робота з інформаційними джерелами, яка формує вміння оцінювати достовірність даних і порівнювати різні наукові підходи. Ефективними є інтерактивні методи навчання — дискусії, кейси, дебати, що розвивають аргументацію та здатність відстоювати власну позицію. Значний потенціал має використання цифрових технологій, зокрема симуляцій і віртуальних лабораторій, які дозволяють аналізувати фізичні процеси та перевіряти гіпотези. Важливим компонентом є також рефлексія, що сприяє усвідомленню власної діяльності та вдосконаленню мислення, забезпечуючи формування готовності до ефективної професійної діяльності.

Сучасні технології відіграють важливу роль у формуванні критичного мислення майбутніх учителів фізики, оскільки забезпечують умови для активного аналізу, моделювання та осмислення навчального матеріалу. Використання цифрових засобів, зокрема комп'ютерних симуляцій, віртуальних лабораторій та інтерактивних моделей, дає змогу не лише спостерігати фізичні явища, а й перевіряти гіпотези, змінювати параметри експериментів і оцінювати результати. Це сприяє розвитку вмінь критично аналізувати інформацію, порівнювати різні способи розв'язання задач і робити обґрунтовані висновки. Крім того, такі технології розвивають дослідницькі навички, самостійність і рефлексію, адже студенти можуть аналізувати власні дії та вдосконалювати підходи до вирішення навчальних проблем.

Майбутні вчителі, які володіють критичним мисленням, здатні по-різному інтерпретувати та оцінювати інформацію, виявляти суперечності в текстах і аналізувати їхню структуру, а також аргументовано відстоювати власну позицію, враховуючи не лише логіку, а й погляди співрозмовника. Вони впевнено працюють із різними типами інформації та ефективно використовують різноманітні ресурси. На ціннісному рівні такі студенти відкриті до взаємодії в інформаційному просторі, визнають багатоманітність світу та можливість існування різних точок зору в межах загальнолюдських цінностей [3].

Роль підготовки майбутнього вчителя фізики у формуванні критичного мислення є ключовою, оскільки саме педагог виступає носієм і провідником цієї якості в освітньому процесі. Майбутній учитель має сам володіти критичним мисленням, тобто вміти аналізувати фізичні явища, оцінювати інформацію та робити обґрунтовані висновки. Важливим компонентом підготовки є здатність ставити проблемні та відкриті запитання, які стимулюють пізнавальну активність учнів і спонукають їх до самостійного пошуку відповідей. Крім того, вчитель фізики повинен уміти організовувати дослідницьку діяльність, зокрема планувати й проводити експерименти, аналізувати результати та формувати наукові узагальнення. Такий підхід забезпечує розвиток критичного мислення як у самого педагога, так і в учнів, і сприяє підвищенню якості навчання фізики.

Отже, критичне мислення є обов'язковою складовою професійної підготовки майбутнього вчителя фізики, оскільки забезпечує здатність до аналізу, оцінювання інформації та прийняття обґрунтованих рішень. Його розвиток сприяє підвищенню якості навчання фізики, формуванню глибокого розуміння фізичних явищ і активізації пізнавальної діяльності учнів. Водночас орієнтація на формування критичного мислення відповідає сучасним викликам освіти, пов'язаним із цифровізацією, зростанням обсягів інформації та необхідністю підготовки конкурентоспроможного фахівця.

Список використаних джерел:

1. Дущенко, О. (2021). Сучасний стан цифрової трансформації освіти. *Фізико-математична освіта*, 28 (2), 40–45.
2. Починкова, М. М. (2019). Дефініція «Критичне мислення» у науковому педагогічному дискурсі. *Освіта та педагогічна наука*, 1 (170), 37–48.
3. Martin, E.M. (2018). Teaching critical-thinking skills: a strategic-management class project. *Journal of Instructional Pedagogies*, 21. URL: <http://www.aabri.com/manuscripts/182793.pdf>

СИТНІК Світлана Володимирівна

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Сучасна професійна підготовка майбутніх психологів відбувається в умовах інтенсивних соціальних змін, цифровізації освіти, інформаційного перенавантаження, поширення кризових ситуацій та зростання кількості запитів на психологічну допомогу. У таких умовах особливої значущості набуває здатність майбутнього фахівця не лише засвоювати теоретичні знання, а й самостійно аналізувати інформацію, відрізняти факти від припущень, критично

formation in the process of teaching the discipline "automatic control theory"	середовищі: особливості формування у процесі викладання дисципліни «теорія автоматичного управління»	
Yurii Syvokon Methods for developing critical thinking of future specialists in the field of choreographic art in the process of studying the discipline "classical dance"	Сивоконь Юрій Методи розвитку критичного мислення майбутніх фахівців в галузі хореографічного мистецтва в процесі вивчення дисципліни «класичний танець»	335
Oleksandr Syzon Critical thinking as a component of the professional training of a future physics teacher	Сизьон Олександр Критичне мислення як складова професійної підготовки майбутнього вчителя фізики	339
Svitlana Sytnik Psychological factors of critical thinking of future psychologists	Ситнік Світлана Психологічні чинники критичного мислення майбутніх психологів	341
Andrii Sychov Ways to improve critical thinking when teaching the discipline "calculation and design of industry equipment"	Сичов Андрій Шляхи підвищення критичного мислення при викладанні дисципліни «розрахунок і конструювання обладнання галузі»	349
Olha Soroka Critical thinking in the structure of transversal competencies of future teachers: content and ways of formation	Сорока Ольга Критичне мислення у структурі трансверсальних компетентностей майбутніх учителів: зміст і шляхи формування	351
Tatiana Stritievych Critical thinking in the training of fine arts and design professionals	Стрітьєвіч Тетяна Критичне мислення у підготовці професіоналів з образотворчого мистецтва та дизайну	355
Oleksandr Suslynets Critical Thinking: Countering Disinformation	Суслинець Олександр Критичне мислення: протидія дезінформації	358
Iryna Tamozhska Professionally oriented	Таможська Ірина Професійно	360